

Redaktionellt

Detta andra nummer av Johannabladet för läsåret 2003/2004 har ett överflöd av foton. TACK till alla fotografer! Fler foton kommer till nästa nummer. TACK också till alla skribenter i detta nummer! Många, alltfler, bidrar till att göra Johannabladet till den gemensamma tidning vi vill ha. Det myckna arbetet för detta börjar nu förränta sig; alltfler ger oss positiva kommentarer och, fr a, alltfler ser att de kan skriva och använda Johannabladet! Illustrationer av Tanja Söberg m fl återkommer! Vi glädjer oss åt att Föräldrårådet på Johannaskolan fortsätter vara en stark och driven kraft på skolan! Läs deras fina bidrag om Basaren! Vad läsekretsen tycker kan vi bara veta om ni ger oss faktisk kritik, positiv eller negativ. Så här långt med den nu årgamla redaktionen överväger de positiva yttringarna helt. Vi anar att andra kan ha en del negativa synpunkter, men har svårt att göra något åt kritiken när den inte är tydligt kommunicerad. Det är uppenbart att svårigheterna borde vara stora att tillfredsställa alla varje gång, men vi hoppas vi bidrar till att bygga vår skola socialt och kanske därmed kan bli en ännu starkare kraft tillsammans. Till er pedagoger, medarbetare, ungdomar och föräldrar som den här tidningen fr a är till för: välkomna med era alster!

Franck Kamoun

Advent

Under adventstiden känns det särskilt viktigt att som motvikt till medias skråniga adventskalendrar, ge barnen en gåva som kan förtäta framför allt två själskrafter: förväntan och stillhet.

Förväntan som fyller själen med andakt och stillhet ända ner i djupet. Vi förvandlar vardagen. Sagorummet förvandlas med hjälp av blåtyger till stjärnhimlar. Varje dag får ett barn fästa sin stjärna på himlen. Vi sjunger om Maria och Jesusbarnet, om stjärnorna, om ljuset som tänds i mörkret.

En dag går vi in i Adventsträdgården. Mitt i rummet har vi vuxna med hjälp av granris och mossa lagt ut en stor spiralform medsols inåt. I mitten av trädgården finns en upphöjning av vackra stenar och kvistar, där på placeras ett stort ljus. Det doftar. Runt omkring trädgården sätter vi oss, barn och vuxna. Sång och musik klingar. Förväntan brer ut sig. En "ängel" vandrar in i spiralens mitt och tänder sitt ljus på det stora ljuset. Sedan tar "ängeln" ett nytt ljus och går

fram med barnen. Med ljuset i handen gör barnet sin egen vandring ända in till mitten där det tända ljuset står. Barnet tänder sitt ljus och sätter det i granriset. Så går barnet ut ur spiralen tillbaka till sin plats. "Ängeln" ger ett ljus till varje barn och barnen får gå sin egen väg en i taget. Den stillhet som härskar när barn efter barn vandrar runt och tänder sitt ljus är obeskrivbar. Trädgården förvandlas till en lysande ring, medan sången klingar. Upplevelsen är som en själens måtid. En gåva att bevara i sitt inre.

Lys över landet
det är det vi vill
det är det vi vill

Adventskransen grön och rund
minner oss om julens stund
då med Jesusbarn vi träder dansen
se nu tänder vi ett ljus i kransen

God jul

önskar

AnnChristin Eurén

pedagog Lindens barnträdgård

Johannabladet ringde till Björken....

- "Fritidshemmet Björken, det är Anton".

- "Hej, det är Johannabladet som ringer, har du möjlighet att svara på några frågor?"

- "Nej, inte jag. Jag ska precis gå och hämta ettorna på skolan. Men vänta ska jag se om...Hej då!"

- "Hej då!"

- "Ja, hej det är Stina."

- "Hej Stina, det är Johannabladet. Har du tid att svara på några frågor?"

- "Ja, idag har tvåorna sin långa dag, så jag hämtar senare, så jag hinner."

Hur har hösten varit?

Bra! Vi har varit ute mycket, eldat flera dagar i veckan. Vi har ju haft vår kåta också och i den har vi grillat pinnbröd och suttit och haft mysigt. Nu är det julstök här, så vi bakar pepparkakor. Vi tar in barnen i smågrupper, några varje dag.

Är det något ni vill säga till oss föräldrar?

Det har gått jättebra i höst. Vi har ju skärpt våra rutiner kring vilka barn som kommer och går och kanske kan du skriva till föräldrarna i klass 3 och 4 att det är jätteviktigt att de meddelar om deras barn inte kommer eller har ändrade tider. Barnen i klass 3 och 4 går ju själva hit från skolan och vi träffar inte alltid deras föräldrar. Nu ringer vi direkt och söker ett barn vi inte vet något om, så det är verkligen viktigt att föräldrar ringer. Nästan alla är positiva till det förresten. När man hämtar så prickar man ju av i

köket nu också föräldern skriver sin kraka på pappret där. På det sättet kommer vi ju att träffa alla föräldrar och vill man, kan man då byta några ord om något om föräldern vill.

Är ni nöjda med hur ni har det?

Ja, vi är nöjda. Men vi har mycket barn och de stannar generellt längre än de brukade förr. Ettorna fr a. Vi vet inte varför, kanske är det tidsandan, kanske arbetar föräldrar mer och längre i dag. Vi är så glada över köket! Det fungerar så bra nu, det här köket är mer lättarbetat. Och alla trivs i köket, föräldrar också. Vi tyckte det var roligt att vi fick medverka med vår kåta på Basaren! Vi grillade pinnbröd och informerade köföräldrar och nyfikna om vår verksamhet. Skriv att vi gärna är med kommande år!! Men nu längtar vi efter snön!! Kan vi få beställa det?

Och så vill vi önska alla barn, föräldrar och medarbetare i Johannaskolans verksamheter en riktigt

GOD JUL!

Björkens förhistoria

Vasakyrkans ungdomsförening kunde den 30 maj 1915 inviga sitt hyrda sommarhem, villa Grantorp i Adolfsberg. Omkring 500 personer hade kommit med extratåg från Örebro till Adolfsbergs station. Hälsningstal hölls av handelsföreståndare Axel Boström varefter följde körsång, högtidstal av pastor P E Sandberg, solosång av banktjänsteman Helleday samt kaffeservering. Hyran för villan var 325 kronor. Medel till hyran skulle samlas in på listor samt genom kollektor och serveringsinkomster. Tanken på ett eget sommarhem uppkom efter väckelsen vintern 1915, då många ungdomar kommit till tro på Gud. För att hålla dem samman och hjälpa dem bli bevarade i sin tro behövdes särskilda åtgärder. Sommarhemmet blev en centralpunkt där ungdomarna samlades minst två gånger i veckan. De goda erfarenheterna från sommaren 1915 gjorde att församlingen och ungdomsföreningen ville fortsätta och helst skaffa sig ett eget sommarhem.

På sin 60-årsdag den 6 mars 1916 ställde församlingens ordförande, Per Eriksson, en skogslott på Södra Ladugårdsskogen till församlingens förfogande och skänkte 1000 kronor som grundplåt till ett sommarhem. Huset byggdes under sommaren 1916 och invigdes söndagen den 27 augusti av distriktsföreståndare E Nilson. Byggnaden inrymde en samlingsal för omkring 200 personer och tre rum avsedda som bostad samt kök.

Sommarhemmet har utgjort en samlingspunkt för både unga och gamla. Under många år kunde turister erhålla logi vid sommarhemmet och det blev därigenom känt av många. Där har också Örebro läns

fria missionsförening, senare Mälardalsdistriktet av SMF, hällit sina välbesökta sommarhögtider. Söndagsskolfester, scouter, syföreningar och besökande utflyktsgrupper har träffats och haft trevligt tillsammans på Fritidsgården – sommarhemmets namn på senare år. Intresset för fritidsgården minskade drastiskt under 1980-talet. Valborgsmässofirandet och söndagsskolfesten var de enda större arrangemangen sommaren 1987. Kontakt hade tagits med andra församlingar och på så sätt kunde program ordnas på lördagskvällarna. Ungdomssamlingarna på torsdagskvällarna var dock dåligt besökta. I mars 1988 såldes Fritidsgården efter 72 års verksamhet till Stiftelsen Johannaskolan, Örebro.

Olle Bergström

Eftertryck med tillstånd av författaren av ett avsnitt ur boken *Från Sommar till Däldenäs. Kristna sommarhem i Örebro län*, 1996. Utgiven av Folkrorelsens Arkiv i Örebro län. Olle Bergström har även lånat oss sina fotografier.

Några frågor till.... **Arne Eurén**

Hur länge har du varit på Johannaskolan?

-Som förälder i 24 år, alltså sedan Johannaskolan officiellt startade 1979. I administrationen har jag varit sedan 1994, snart 10 år.

Vad är din uppgift nu?

-Jag brukar säga att jag förmedlar allt utom äktenskap, skämtar Arne. Kalla mig "Alldorf", jag är helt enkelt skolans alltjänst. Jag springer med lappar, sätter plåster, gör katalogen, är röstten utåt (i telefon), tar emot sjukanmälningar, hjälper Dirk med ekonomin, håller i skolfotobokningar. Jag ser också till att inget faller mellan två stolar. Täcker upp.

Telefonen ringer, Arne svarar: "Johannaskolan, Arne. Hon gick hem för en stund sedan, kan hon ringa dig imorgon?"

Kanske är det här det viktigaste, säger Arne senare, att vi svarar i telefonen när det ringer. Och alla är välkomna att ringa, ingen fråga är för liten!

Vad är det du odlar med särskild omsorg?

-Att dansa polskor med min hustru, Ann Christin, svarar Arne utan tvekan. Det odlar vi gemensamt. Dessutom har jag nyligen blivit morfar och det vill jag också odla!

(Redaktionen gratulerar Arne och hans familj och Janna med familj för det barn som fötts dem!)

Vad vill du särskilt lyfta fram när du ser framåt?

-Då måste jag se lite bakåt, till nybygget som invigdes av landshövding Gerd Engman för en fyra år sedan. Vi är oerhört glada för det! Det, bredvid det oerhörda arbete som bedrivits och bedrivs av våra medarbetare, är något som bär oss framåt!

Dags för storstädning?

Det har hänt att jag öppnat städskåpet och mötts av vimlande ankflaskor och fräcka zippflaskor i senaste modet. Rotar du också runt efter sprayen för köket och så var det den för badrummet och så flaskan för toa, den för golven och så det där starka för vidbrända ugnen och så förstäs fönsterputsen (apropå julgardinerna)? Då är det dags att banta städskåpet.

Det går att använda miljövänligt och främst på Svenska naturskyddsföreningens tipslista ligger... så få rengöringsmedel som möjligt. Det är oftast i specialrengöringsmedlen som de farligaste ämnena finns.

För badrummet kan man istället använda hushållsättika eller citronsyra som tar bort beläggningar både i toastolen och på kaklet. Ugnen blir ren med såpa som får verka en stund på låg värme. För grövre rengöring på spis och rostfritt använder man ställ eller skrubbsvamp. Till fönstren används diskmedel. Man kan också använda T-röd som är fettlösande. En envis fläck på linoleummattan går också bort med T-röd. Hårda golv går bra att rengöra med mikrofiberduk om man vill slippa släpa fram dammsugaren och vid vattorkning fuktas man duken.

”Ett rengöringsmedel kan innehålla allt från fyra till 20 ämnen. Många ämnen är helt onödiga. Ibland när vi ber producenten ta fram fakta om en beståndsdel kan de istället välja bort den helt.” (ur Sveriges Natur Nr 5/03)

När man handlar rengöringsmedel är det förstäs bra om man handlar miljömärkt. Tre märken som omnämns på Konsumentombudsmannens sida är Bra Miljöval, Svanen och EU-blomman (KRAV-märkning gäller ju livsmedel).

Lycka till med städningen!

Hälsningar Tanja Söberg
Förälder och medarbetare på Björken

Café Johanna

blev en lyckad satsning. Ett sextiotial föräldrar, medarbetare och ungdomar, barn kom 14-17 som vi annonserat om. Tack till Stiftelsen Johannaskolan och firma Bengt & Co. som upplät matsalen till oss! Och tack också till klass 8 som ordnande kakor till försäljning – pengar som går till deras skolresa. Cafét drivs ideellt, utan vinstintresse. Vill du hålla i ett café och ingå i cafégruppen? Hör av dig till oss.

Nästa inbokade caféer nu är den 24 januari och 27 mars, båda i samarbete med Föräldrarådet. Håll utkik efter anslag. Vilken klass vill stå för själva fikaten? Ring 331822 och boka er.

Välkommen att ta en kaffe med bulle eller smörgås och sitta ner en stund!

Simon & Franck

Föräldrarådet

Då höstterminen startade i augusti stod skolan i en lite märklig situation. I skolans föräldraråd fanns bara ett fåtal kvar, vi saknade både ordförande och kassör. Det verkade ett tag som hela föräldrarådet tänkte rinna ut i sanden. Då vi lever i en tidsanda där alla har mycket om sig och kring sig, var ingen direkt beredd att ta på sig det ansvar som det ändå innebär. Men Åsa (Nordsten) var envis och kallade samman till FR-möten, vi hade till och med extramöten mellan de ordinarie mötena. Ulrika (Svensson) och jag talade i timmar med varandra, vi var två av de få som var kvar sedan förra läsåret. Vi bestämde ändå till slut att dela på ordförandeskapet. Efter lite detektivarbete fick vi även tag på Cecilia Aldén, som är en vän av siffror och var beredd att ta på sig kassör-rollen. Tack Sissi! Åsa är kvar som sekreterare.

Nu är föräldrarådet åter under uppbyggnad, vi har representanter från alla klasser, från stiftelserådet och kollegiet, förankringar i Arken genom Christer Greider. Vi har många goda idéer, tror på ett gott samarbete. Vi har delat in oss i några mindre ansvarsområden, vilket framgår här intill.

Vi har möten i skolans matsal, aktuella datum finns i skolans kalender, dit är du välkommen om det är något du vill ta upp. Vi har också ett postfack vid expeditionen, där du kan lämna ev. meddelande.

Den 24 januari ska vi ha en rundvandring på skolan, en vandring som börjar på lekskolan Linden, går via skolan ner till eftermiddagshemmet Björken för att avslutas i matsalen, där café Johanna håller öppet. Detta för alla intresserade. Se separat notis i bladet.

Ett stort tack till dig, Åsa, för att du ihärdigt kallade samman oss, utan dig hade det nog inte funnits något föräldraråd idag.

Med hälsning
Ulrika Svensson och Karin Millard

Rapport från ett trevligt möte!

Tårta, kaffe och gemytliga röster mötte mig, när jag anlände till Föräldrarådets möte, den 3 november. Om det var fest? Nej, tydligen är det så det brukar vara på dessa möten.

Som helt ny representant i FR kände jag mig en smula nervös och undrade lite hur detta skulle avlöpa. För säkerhetsskull hade jag bestämt mig för att inte öppna munnen i onödan och *absolut* inte äta mig några plikter förrän jag kommit in i det hela. Efter en kvart hade jag redan deltagit i de livliga diskussionerna samt åtagit mig att skriva för Johannabladet... Hursomhelst, alla högg in på tårten och kaffet och mötet förklarades öppnat.

Cecilia hälsades välkommen, *särkilt* hjärtligt, då hon har tackat ja till att sköta FR:s ekonomi, (tack för det!) Hon ska se över skolans basarmedel och bringa ordning i kassan. Vi talade en del kring saken då det i nuläget inte helt klart att dem som sökt pengar också har hämtat ut dem från kassan. Detta gör att det kan råda otydlighet kring hur mycket som är tillgängligt för nästa sökande. Kanske FR bör sätta ett sista datum för att få ut sökta pengar, funderade vi.

Apropå ekonomi kom vi in på detta med klassernas sparande till resor. FR föreslår att varje klass har en utvald kassör. Denne skulle kunna samla in pengar till klassresor eller vad nu klassen samlar till. FR vill också påminna alla föräldrar om hur *bra* det kan vara med klassföräldrar! Turas vi om blir uppgiften inte så betungande. Det är bäst att vara två, så att man har någon att samarbeta med. Det kan gälla att samordna bilskjuts eller vara allmänt lyhörd för klassens behov, kanske ordna en utflykt, sådana saker. Detta skulle vara en god hjälp för klassföreståndaren! Sedan talade vi om de olika ansvarsgrupperna som rör FR.

"Intagningsgruppen", ska fungera som ett komplement till kollegiets intagningsgrupp. Maria och Chrissie är denna grupp. Som föräldrar kan de ge *sin* bild av skolan till dem som kommer nya. Tanken är att nya familjer på så vis ska få en vidare information om hur det är att gå på Johannaskolan. Vi talade också om vad FR betyder för skolan. **Vet alla vad FR är för något?** FR vill att alla på skolan ska känna till detta forum! Ett sätt att få nys om vad FR är för något är att läsa om oss i Johannabladet. (Det var här jag anmälde mig som skribent...) Jag och Lowe kommer att svara för kontakten med Johannabladet. Vi har storstilade planer på att sätta in foton och namn på alla representanter i FR för att visa vilka vi är. *Här är vi! Tveka inte att höra av er!* På så sätt vill vi bli tillgängliga för alla på skolan. Detta ledde oss in på samtal om hemsidan på Internet.

Skolans hemsida är ett ansikte utåt. En del av oss funderar kanske inte så mycket på Internet, men för många är nätet en viktig informationskälla. Stefan (kollegiet) och Nils sköter om Johannaskolans hemsida tillsammans med Leif Björkeback. Det är tänkt att man där även ska kunna ta del av vad som för tillfället är på gång på skolan, som att vi har basar t.ex. FR planerar också att regelbundet se över annan information som skolan ger ut.

T.ex. ska Ulrika och Karin, som båda har ordförandeposten i FR, ordna med information om "föräldraförpliktelserna" som vi har, när våra barn går här på skolan. Den information som idag står längst bak i skolkatalogen känns lite fyrkantig och är dessutom lätt att missa. De ska piffa till den och placera den synligare i katalogen. Varför inte längst fram? Ett förslag är också foldrar som man kan få så snart man börjar på skolan. Men det är mer än informationsblad som är på gång att piffas upp...

Christer, som sitter med i Arken, berättade att de arbetar med underhåll av befintliga byggnader på skolan. Givetvis blev det här en diskussion om gamla skolhusets toaletter m.m. Ja, det finns mycket man vill fixa och göra fint för elever och alla på skolan, men det handlar förstas om pengar. Liv kom igång och blev nostalgisk. Hon berättade om Johannaskolans begynnelse och hur man då frågade ut föräldrar om deras yrken och andra färdigheter. Man noterade i kanten för framtida behov. Var det någon som var hantverkare så hade den genast en uppgift på skolan. Idag är skolan mycket större och alla känner inte alla. Men efterfrågan är fortfarande stor på frivilliga hantverkare! *Hugade ombedes kontakta Arken för tips eller frivilligt underhållsarbete!*

Sanna och Liv, som sitter med i Stiftelserådet, berättade att deras arbete på sistone mest har handlat om den eventuella sammanslagningen med Arken.

Vi talade också om stödfonden som finns på skolan. Vet alla att den finns? Familjer i ekonomisk knipa kan söka pengar där, om det gäller elevens kostnad för aktiviteter med skolan. Givetvis råder sekretess och detta behandlas av Acifa Rogberg och Gunnar Wikberg allena. Vi kommer att bjuda in dem till ett FR-möte för att få mer information om hur de jobbar i stödgruppen, då ingen i FR vet det helt säkert.

Övriga ansvarsgrupper är "Städgruppen" som alltid sköts av klass 8 och "Basargruppen" som är en ständig utmaning för klass 6!

FR vill vara samordnande för ovan nämnda grupper. Tanken är också att de som vill ska kunna ingå i en grupp, utan att vara med i FR. (Städgruppen kommer dock att fortsätta jobba självständigt.)

Vi gick också laget runt med att berätta vad "våra" klasser för närvarande sysslar med.

Klass 1 har bokstavsperiod, de stickar och har även räknepperiod. De har också tyska. Längre skoldag har de fått: ända till 12.30.

Klass 2 samarbetar med klass 1 på räknepperioden och har även tyska och engelska. Här är det virkning som gäller.

Klass 3 arbetar med verb och förbereder sig för att skriva skrivstil.

Klass 4 har gått från istiden till stenåldern och byggt en by! I svenskan arbetas det med dikter och grammatik. Sedan blir det nordisk mytologi.

Klass 5 går igenom Persien på morgonperioden. I övrigt har de mycket slöjd, både i trä och textil. I syslöjden tillverkas det dockor.

Klass 6 var runt i Europa genom geografiperioden före höstlovet. Nu går de igenom romantiken. De har fått en lärare till: Kerstin Almsén!

Klass 7 har kemiperiod (med Hartmut, det säger väl allt). Jättespännande!

Klass 8 förbereder sitt spel. De ska ut på prao v. 49-50.

Klass 9 har talat om 1:a världskriget och närmat sig det 2:a. De har också modellerat, och jobbat i läder och metall. De har mattehistoria och arbetar bl.a. med kilskrift.

Klass 10 och 11 har varit på Kristofferskolan för en bokbindningsperiod på en vecka. De har också haft musikhistoria där och varit på Operan och sett Carmen! Klassen trivs väldigt bra ihop.

Klass 12 har jobbat med bl.a. stenhuggeri.

Efter denna trevliga information undrade någon: *Var tar alla kläder som glöms på skolan vägen?* Det vet vi nu! Allt som inte hämtas där det glömts, läggs i korgar utanför gymnasalen eller i en låda hos Lillemor i tvättstugan!

Sedan skingrades vi, talande sinsemellan i våra små ansvarsgrupper. Jag tyckte mig nästan se hur vissa spottade i nävarna. Otroligt kul att känna engagemanget! När jag känner detta, är jag *extra* glad att mina barn går just på denna skola!

Tack för ordet.

Malin Eihager
förälder i klass 9

Waldorfpedagogik

av Christhild Ritter

"Waldorfpedagogik vill lära lärare läsa, inte i någon bok, inte i pedagogiska system utan i människan själv. I världens underbaraste dokument, i människan, skall Waldorfläraren lära sig läsa. Den lektyren övergår så i entusiasm för undervisning och uppfostran."

Rudolf Steiner

Detta och mycket annat kan man fördjupa sig i Christhild Ritters bok *Waldorfpedagogik*. En förälder i klass tre, Karin Millard, kom med förslaget att starta en studiecirkel runt Waldorfpedagogik på ett föräldramöte. Då ett antal föräldrar visade sig intresserade tog Karin ansvaret att hitta en lämplig bok. Det visade sig att Frans Carlgrens bok om Waldorfpedagogik inte längre fanns till salu och då blev Ritters bok ett alternativ. Författarinnan, själv en tidigare Waldorfskoleelev, är Waldorfskolelärare, eurytmist och läkeeurytmist. När

boken väl kom visade det sig svårt att begränsa läsandet till enbart de anvisade sidorna. Plötsligt förstod jag det som stod i texten, en antroposofisk text!! Tidigare hade det varit mödosamt att hänga med i dessa.

Boken är mycket pedagogiskt upplagd. Den börjar med Waldorfpedagogikens uppkomst, en kort biografi över Rudolf Steiner, en beskrivning av antroposofin och människans utveckling genom de olika sjuårsperioderna. Detta förklarar och beskriver författarinnan på ett enkelt och fascinerande sätt.

Ritter fortsätter sedan med Waldorfpedagogikens förutsättningar genom bl a livsrytmerna och pausernas betydelse, levande bilder – döda begrepp och auktoritet – kärlek – frihet. Därefter tar hon upp Waldorfskolan – den växande kursplanen. Hon går igenom hela kursplanen från klass ett till tolv. Hela tiden citerar hon Steiner angående olika ämnens betydelse, roll och påverkan. Man kan läsa olika verser och språk som hör ihop med de olika ämnena, som t ex stickramsans "*Under stubben, över roten, hämta nissen trind i ludden. Håll dig stadigt kvar i stocken, snart så är du med i flocken.*"

Det som tas upp på flera håll i boken är lärarens roll i barnets olika åldrar och stadier. "*Förskolläraren gör, klassläraren är, ämnesläraren vet.*" (Berit Hällström) En av de tre viktiga delarna i lärarens arbete är kontakten med föräldrarna. Vi föräldrar är en av de tre pelare som en lärare kan luta sig mot.

Under en kort period i mitt liv hade jag en dröm om att bli lärare. Jag hade stor respekt för de lärare jag hade haft under min barndom, de var en auktoritet för mig. På något vis förstod jag att en lärare har en betydande roll i barnets uppfostran. Det var något hedersamt, något fint. Jag drömde om att få vara med och uppfostra en ny generation. Tiden tog död på min dröm. Dock är jag som förälder lycklig över att mina barn får möjligheten att gå på en Waldorfskola, där lärarrollen är tydlig, reglerad med auktoritet. Jag kommer att ha denna bok som en uppslagsbok så länge jag har mina barn i en Waldorfskola.

Christhild Ritter avrundar boken med en utvärdering av verksamheten i Waldorfskolan i Sverige, vilken gjordes av Skolverket läsåret 1994/95. Där görs också en jämförelse mellan Waldorfskolan och den svenska grundskolan.

Araxi Tadaros

Kultura

Vera Billing har tidigare presenterat tidskriften *Kultura* för oss, se hennes initierade presentation i tidigare

nummer. Här vill jag lyfta fram detta höstens första nummer, 3/03. Kultura – biodynamisk tidskrift, är biodynamiska föreningens egen tidskrift, en kulturtidskrift således i bredaste bemärkelse och informationsorgan för Sveriges biodynamiska odlare.

Detta nummer inleds med en förklaring till varför tidskriften tunnats ut (från normala 48 till 32 sidor); ja, också dessa föreningar lider brist på resurser och tvingas dra ner. Det är fr a sponsorbidrag från biodynamiska stiftelser och företag som detta är uteblivit. Inte desto mindre är det ett fullödigt nummer som levereras, med två inledande intervjuer från köket på Vidarkliniken. I den andra av dessa intervjuas Anni Rasmussen, dietist på Vidarkliniken fram till i år och medförfattare till *Äta grönt – kostråd från vidarklinikens kök*. Därefter presenteras två av årets alternativa Nobelpristagare, pristagare alltså till Right Livelihood Award 2003, nämligen egyptiska Sekem - biodynamisk odling, by och affärsrörelse i ett utvecklingsprojekt som grundades av Ibrahim Abouleish 1977. De andra pristagarna; den f d biodynamikern Nicanor Perlas och Walden Bello från Filippinerna, har bl a grundat olika ekologiska alternativrörelser, som CADI, ett centrum för utvecklingsinitiativ som bl a hjälper bönder att lägga om och utbildas i ekologiska metoder. Djupt engagerad i Agenda 21 och han har också startat en bank för småkrediter. Nicanor Perlas besökte Järna i september i år och de föredrag han då höll refereras på fyra av de mest informativa och upplysande sidor jag läst om globaliseringens effekter på det lokala civilsamhället. (Texten är skriven av Gudrun Lindborg, som är Kulturens redaktör och skribent.) Ska ni bara läsa fyra sidor om globaliseringen, läs dessa!

Ett helt annat initiativ som beskrivs i detta nummer är Biodynamiska Produkters (BP) lansering av prenumeration på biodynamiska grönsaker och frukter! (För oss som prenumererat på grönsaker från Simon och Ulrika har fått en försmak av denna idé.) I Nederländerna och Danmark distribueras tydligen regelbundet ca 45000 grönsakslådor till hemmen. Ingar Nilsson tog i Sverige kontakt med BP och projektledaren där, Anette Dieng, leder satsningen Ekolådan, där kunder kan välja på en låda med 4 kg, 7 kg eller mixad med frukt. För att det inte ska bli för dyrt ska man på en ort vara minst tio som går ihop. Gå in via www.ekoladan.se och läs mer om projektet som nu prövas i Stockholm.

Medlemsavgiften i Biodynamiska föreningen, f n 300:- (stud 225:-) inkluderar även Kultura, som kostar 225:- att prenumerera på Se även hemsidan www.biodynamiskaforeningen.com. Skriv till Kultura på adress: Biodynamiska föreningen, Skillebyholm, 153 91 Järna.

Franck Kamoun

Jordbrukspraktiken på Skillebyholm 10 år!

Hartmut Waechter förmedlade tidigare i höstas tre bidrag från årets jordbrukspraktik. Det är Linn Greider och Malin Larsson från klass 9 som beskrivit denna 'Jubileumspraktik' på dessa fina sätt.

DAGBOKEN

Med de fullpackade väskorna och gummistövlarna i högsta hugg blev resan lång. Bussen ut till Skillebyholm blev full när vi gick på det kändes ganska påträngande mästa jag säga. Det var en Svensson Svensson version fast i en aning större skala, kaotiskt, kul faktiskt.

Det flög kommentarer från mun till mun när vi från vägen börja skymta husen.

När vi i en smutt osamlad hög stod framför det ståtliga vita huset, skulle örönen vara påspets. Vi blev emottagna av en kvinna med barsk röst, hon berättade för oss vart vi skulle bo och att maten var serverad inne i matsalen.

Mellan sju och kvart över, på morgonen därpå då det var dags att stiga upp var vi tjejer mer eller mindre döda. Okey, ett undantag, Eddan, pigg som en nötskrika, skulle berätta sin dröm för en helt ointresserad skara.

Några av oss var frukostfixare, de var de enda som redan var ute ur rummet plus Bella. Den "idioten" var ute och sprang, för att bli piggare, vilket inte gick ihop sig för så många. Morgon, springa, nå jag tror inte det! Energiladdade och i klädda i overollerna stod vi redo för att vandra ner till arbete, vilket var potatisplockning. Plockningen var igång på ett kick, potatis högt och lågt. Hink efter hink tömdes i säckarna. I raskt tempo och lite rappande om potatis var det ganska kul. Plocka potatis var väl inte i sig så lärorikt, men jag kan i alla fall inte titta på potatis utan att se åkern med sin livfulla klass!

På eftermiddagen fick vi olika sysslor indelade i grupper. En dag var jag hos rabarbergruppen som planterade om rabarber. Der var ganska lärorikt. Jag lärde mig bl a om maskbajs. Förutom potatis plockade vi även de omtalade morötterna. Det var kul, tävlan om den största var spännande. Men att rensa de grymt-oranga tonnet med morötter var segt, men med fantasi och lite parodi gick även det bra. Potatisen rensades också med hjälp av den dunkande maskinen. Dunkandet blev snabbt till en bastakt som jag och Isa sedan rappade oss igenom och blev klara med potatisrensandet. Efter det satt jag fint med lite te och kanelbullar hemma hos bonden Peter.

Den efterlängtnade fritiden kom, då vi hann med mycket kul. Från det mest hysteriska skrik för att avreagera sig till det mysiga lugnet i mörkret under de tusentals glittrande stjärnorna.

De vilda fotbollsmatcherna ställde till med en omtalad stukning i foten. Men med lite migrän och springande i kohagen glömdes smärtan i foten bort. De lekfulla korna skrämde väl mer eller mindre livet av de flesta. Och i panik rent av flög vi över staketet. Vilket inte gick så bra för när byxbenet sitter fast i taggarna och det tar stopp, är det inte så lätt! Men trots rädslan för korna blev hagen rensad från en hel del sly som i sprakande brasa försvann.

Den enormt underbara gemenskapen och glädjen som tydligt syntes och jag lovar att den hördes, fick veckan att snabbt, för snabbt vara över. Med massa nya kunskaper och oförglömliga bilder och minnen skulle det fina Skillebyholm lämnas i sitt lugn igen. Städningen var överstökad snabbt inne i Ekhuset där vi tjejer bodde, väskorna stod redo för att släpas till bussen. Med fel bokade biljetter kom vi hem till kära Örebro.

Teve fyras Farmen är bara skit - åk till Skillebyholm och upplev jordbruket på riktigt.

Linn Greider

Basaren 2003 i ord

Färg och ljud, vilken upplevelsebasar!

Så vackert!
Mitt hjärta klappade varmt vid åsynen av vår skola i lördags, den 29/11. Tyger i olika färger var draperade utmed fasaden, konstfullt och otroligt läckert. Ute vid vägen stoltserade den stora skylten om att Örebro Waldorfskola, Johannaskolan, har BASAR.

Väl inne på skolgården myllrade det av folk som gick kors och tvärs och ut och in genom husen. Vindspel, vimplar och randiga marknadsstånd prydde asfalten och i ett hörn lös en vacker julgran med sina juleljus. Att det saknades snö var det nog ingen som tänkte på

Det är alltid roligt att se så många olika människor i rörelse på basardagen. Oavsett ålder har alla något *intresserat* över sig, de ser ut som om de har något i görningen. De *sysslar*. För så är det ju. De som arbetar under basardagen sysslar oavbrutet med att hålla igång det hela, och de som besöker basaren sysslar oavbrutet med att ta in alla intryck.

Titta, känna och lyssna. Däremellan handlar de, äter, fikar och pratar. Och visst fanns det som alltid *massor* att uppleva på årets basar! Så hur skönt är det inte att krypa in i tipin och grilla ett pinnbröd, när man behöver vila hjärnan från ruljansen.

Det hände något hela tiden! Dockspel, teater, sång, dans och musik i alla hörn och kanter, kändes det som. Jag undrar fortfarande om det året kommer, då

jag hinner uppleva *hela* basaren. Och allt man vill äta! Det är ju omöjligt!

Falafel, godis, popcorn, rostade mandlar, kakor, bullar, tårter som överträffar varandra, soppa, piroger och för att inte tala om Basarbananen... Rund och mått går man sedan in i den förtrollande sagoskogen och får sig en garnerad pepparkaka av ett mystiskt väsen. Ja, basaren är en unik företeelse.

Människan lever inte blott av Basarföremål, här kön till falafeln.

Foto: Urban Appelqvist

Det är också spännande att se vad som tillkommer från år till år. Upplevelserummet och spöktunneln var två ku(s)liga hitar att uppleva. Den öppna scenen var också en nyhet, som var tämligen fullbokad.

Och ingen basar utan hantverk! I smedjan arbetades det flitigt med slägga över öppen eld och i en annan sal satt elever och band böcker till försäljning. Ja, försäljning, ja. Är någon nyfiken på intäkterna? **Etthundrafemtusen kronor!**

Årets basar är över och vi kan väl alla dela glädjen över hur lyckad den blev!

Tack basargeneraler, tack klass 6 för ett fantastiskt jobb! Och tack alla elever och andra som representerade vår fina skola!

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR

önskar Föräldraderet, genom *Malin Eihager*

Det kom ett brev...

Stockholm, den 5.11.2003

Hej Johannabladet!

Jag hade ett ärende till Johannaskolan nyligen och fick då ett exemplar av Johannabladet av Arne. Efter att ha lusläst varenda artikel med brinnande intresse, slog det mig framåt Alfs osttillverkning och några minuter efter peruanernas bomullsodling, att jag ju också har nånting att berätta om hållbart odlade och långsamt mognande skördar – fast inte från moder Jords rika och mörka skattkammare, utan från det ljusare språkets källor! Jag tar därför chansen, att Johannabladets läsare är intresserade av en sund odling inte bara i naturens växtrike utan också i språkets trädgårdar och berättar om två riktigt sunda och högkvalitativa skördar.

Det handlar om de båda sagorna Jägaren och Hinden och Björnen och fiolspelaren, som jag skrev under de fyra år, som jag studerade i Dornach på Goetheanum (1971-1975) och som sedan gavs ut i bokform 1983 med titeln "Tre Moderna Myter".

Jag skickar över artikeln och hoppas, att ni tycker, att den passar i Johannabladet och att ingen känner sig lurad av tolkningarna av bildspråket.

Med vänlig hälsning!

*Lilian Goldberg
Stockholm*

Och vi talade om möjligheten att möta detta initiativ på vårt redaktionsmöte och beslöt oss för att med författarinnans samtycke publicera en av dessa myter ur Lilian Goldbergs bok, nämligen Björnen och Fiolspelaren och att sedan lägga hennes artikel "I början av 1970-talet..." efter denna i numret efter av Johannabladet. Så kära läsare, det är ni som bedömer om vi gjorde rätt. Och det finns flera läsarter säkert, Lilian Goldbergs egna tolkningar kommer i nästa nummer! Förövrigt har författarinnan använt myterna med flertalet klasser i flera Waldorfskolor i Stockholm. Den som vill ha kontakt med Lilian Goldberg, är välkommen att få adress och telefonnummer genom redaktionen eller hos Arne.

Franck Kamoun

Björnen och Fiolspelaren

ur *Tre Moderna Myter*
av Lilian Goldberg

I skogen finns ett väsen
som vill tala enkelt,
lika enkelt som tonerna
från flodpojken fiol

Fältet vet att tiga.
Solen vet att enkelt visa sej.
Bara tungan fladdrar.

Fisken vet att inte söka land.
Fågeln vet att flyga.
Bara handen hämtar.

Natten vet att bädda mörkt och tyst.
Natten vet att vila.
Bara hjärtat, hjärtat.

Men ingen blomma,
inget vatten flyter förgäves.

Ingen droppe,
ingen flinga snö faller
utan jord.

Ingen tystnad,
ingen sjungen sång blir
utan öra.

Ingen människa föds utan bo.

Varje språng som vågas,
varje väntan
är iver mot närmre läger.

Varje höst som flyr,
varje dunge
ska bilda skydd och hem.

Varenda natt som höljer oron,
varenda skymning som sinar ut
sätter en stämma i synlöst väntande klanger!

Sårör sej toner lätta,
födda att inte störa.
Dom vet nog allt, vad som händer
och tilldrar

En Björn följer sången,
drar fram längs flodens bana,
stannar skyggt vid gläntan,
blyg för öppna ängens ljus.

Han tittar stumt på spelaren,
som leker med sin fela
och ser all världen framför sej
i granna bild på bild.
Men varje ton som lämnas
till luften fritt att löpa,
gör Björnens blod en vända
runt jordens varje land.
Han ser, hur stäppen sveper
i outröttlig likhet
längs mil på mil och mera,
hur skogen väldigt döljer
i massor mörkrets skuggor

gott, ont, allt om vartannat!
Han ser, hur havet suger,
hur havet suger över
i sug och väg och hävning
till nästa kust och strand,
hur berget stånat blånar
i aftontimman, orört
av suck och flykt och brand.
Han ser, hur folket samlas
till kvällens varma bordshörn.
Han ser, hur ljus blir mörker,
hur barnen somnar tysta,
hur livet svalnar, ser han.

Så slutar sången.
Spelaren får syn på sin gäst.
Han bjuder till en dans på ängen:

Vad vore denna jord, om inte våren slutligen
fick tag i några dagar, höll sej fast
och drog sej allt mer nära, när det gäller?

Vad vore denna jord, om inte vintern ändå –
av okynne och trots och kanske också annat otyg –
höll stånd ännu ett slag, nekade att gå undan,
stal ännu några bistra vindar till sin säck,
väl vetande, att det är dags att dra tillbaka?

Vad vore denna jord, om inte förmiddagen
varenda dag med samma glömska trodde
sej aldrig kunna löpa ut
och tvingas vila för dom trista, tunga
eftermiddagarna,
då allting bara väntar

påatt fåbli till skymning
och sukta vemodigt och utan tröst
mot svunnet och mot aldrig blivit?

Vad vore denna jord, om inte då och då
ett bolm av okänd lycka fyllde hjärtat,
och löste tungans band och handens svärmod
och drog i väg i rytmiskt sköna hopp och dykningar
mot nya hemligt undangömda utsiktsskullar?

En rövare är Björnen,
och hans rov är späda lemmar.
Hjärtat smider planer
av vilsna kärleksbilder,
men armarna är bruna
och bryter sköra ögon
till svårt besvikna syner.
Ack, visste ändå tassen,
hur tungt den stöter!
Ack, visste ändå hjärtat
att vända!

Men glömsk av varje skillnad
och fylld av dansens klanger
far Björnen fram mot spelarn,
mot blanka pannans under
och tar och vill och önskar
och längtar ljuvt och vildsint
att smeka, att famna,
en vän att leka.

Rädd och farligt fångad
flyr den spåde spelaren
med fiol och stråke
långt från Björnens tass.
Flyr i skräck och häpnad,
sliter sej ur greppet,
skär sej, springer, faller,
faller hårt i floden.
Faller rätt och otäckt
med fiol och stråke.
Simmar trött och sorgset
till andra stranden.
Dystert våt och skadad,
sjuk i själ och yta
blir fiol och stråke
i vattnet.
Inte kan han spela mer,
spelaren vid flodkanten.
Slänger bort och går långt in i skogen.

Vad trycker i Björnen?
Vad sticker och vrider,
som bodde i mage och hjärta en annan,
en större och kantig med spetsade hörnen,
med knådande lemmar? En annan, en främling,
en okänd, en ofödd? Vad vänder sej tungt?
Vad stönar och klagar och bråkar,
som trivdes det sämre, som dög inte luften,
som räckte ej ytan? Björnen han lufsar

och bufsar sej framåt, stöter mot träden,
river i pälsen, andas allt tyngre
och fattar allt mindre.

Tyst är skogen,
tyst och sorgsen,
tyst och naken
varje gren.

Blygt och skamset
böjer varje
mossa in sej
mot sin sten.

Grånar himlen,
släpper sakta
tungor, våta
suckar ner.

Tyst, så tyst,
såljudlöst sörjer.
Inga toner
klingar mer.

Vad häver i Björnen?
Bröstat vill spricka och sprängas
och lätta sin fyllnas.
Därinne bor värme och ljus, gissar Björnen,
och öppnar sin nos
för att låta det vältra
i vågor av luft
över dunge och dal.
Men ingenting kommer
som fattar att lysa.
Ingenting kommer.
Ingenting färgar det grå
till annat.
Ingenting kommer.
Ingenting värmer det trista
till fåglar och svärmar av bin
och av vindar, som susar sej fram
utan hinder och mothåll,
som väjer för stenar utan klagan,
bekymmerslöst dansar emellan.

Ingenting kommer.
Ingen svarar.
Ingen vill höra
därinne.

Ingenting lockar
och drar till att dansa.
Borta är flodpojken,
tonvännen.

Borta är ängen,
där stegen blev lätta.
Borta är gläntan,
där ögat fick se.

Sönder och trasad
är tonernas källa, borta.

Och Björnen hör påluftens vägar
en sång i välkänd melodi,
en sång som en gång for i glädje
längs tingen i dess stora värld.
Den sången glider nu
i annan tonart in i örat.
En sådan klagan! Sådant vemod!
Mörka band från ton till ton.
Björnen sänker stilla kroppen,
ligger hjälplös vid ett röse,
säker lägga örat skonsamt
emot jorden, lindra ljuden,
dämpa klangen ifrån klagan.
Inte höra det som sjunker!
Inte höra långtanssängen!
Höra gräset växa,
höra masken maka,
höra liv från någonstans

Men ena örat lämnar andra öppet,
och själva jorden skälver med
i denna saknad efter ton och stämma.

Var finns, var finns
ett land,
där ljus och hand
varandra minns?

Var bor, var bor
en vän,
där blodet brinner
som ögat ser?

Var ser, var ser
vi oss?
Var ser vi oss
och inte tusen bilder?

Långt borta på ett ödsligt berg vid floden
har spelaren klättrat till toppen
och nynnade sakta efter fiol och stråke,
efter öppen rymd och dags att spela.
Björnen drar tveksamt ut emot sången.
Småningom hamnar han vid bergets fot
och ser högt uppe spåde spelaren
med ögat vänt mot fjärran läger.
Han börjar svogt klättra uppför stupen.
En Björn är ändå en Björn
och rör sej inte gärna bland klippor
och smala rännor, avgrunder och fall.
En Björn drar helst omkring från ena trädet
till det andra och nosar lite här och lite där
och lägger sej att vila ganska ofta
med några bär i nosen, några vid sin sida
och undrar över än det ena, än det andra:
när vintern kommer? eller när vinden vänder?
hur molnen tänker sej det hela?
Vad som rasslar bakom vänstra örat där?

Och mycket riktigt! Under Björnens tassar
far sten på sten iväg som skott mot dalen!
Och hur han snubblar, hur han klumpigt står och
vacklar!

Hur sulan inte får ett säkert stöd att vila på
Hur pälsen rivs av obemärkta utskott,
av sten och hårda bergträd, pinade av vinden
och tvingade att forma vassa skall!
Knappt får han plats, den Store Mjuka!
Knappt räcker avsatserna till,
och varje gång han vänder ett ängsligt öga neråt,
darrar han häftigt längs med hela kroppen!
Så långt! Så brant! Så objörnt utsatt!
Så vilt! Vad gör han där?
Så överilat, måttlöst, skällöst, björnlöst!

Här är ju fågelliv och fågelvägar!
Banor för tunna väsen, rörligt lätta
och ivriga vid minsta vindstöt
att ändra ställning och att dra iväg
till andra utsikter!

Äntligen landar han på en större avsats,
sätter sej väl tillrätta
och vägar inte titta åt något håll.

Långt är uppåt.
Långt är under.
Vinden viner kall.

Tröslöst läge,
torftigt och ensligt,
främmande.

Tomt bankar hjärtat.
Hårt sliter magen.
Tryckt suckar lungan.

Men suckarna svider bara,
tröstar inte hjärtat,
formar inte blicken.

Vänder sej inåt,
Björnen, allt mindre
blir skogen och världen.

Vänder sej inåt.
Frågar vad trycker,
vad ristar och driver?

Vänder sej inåt.
Frågar och lyssnar.
Frågar och väntar.

Hör inte längre
bilder av bilder
ur djup och ur toner.

Formar ej längre

glänsande drömmar
i lekande länder.

Vänder sej bara.

Då var en stund i hela världen:
en paus för allt brus, ett upphör!
Sångaren på berget höll sin anda.
Luften kvarstod, som höll en dirigent
sin handflata till bromsning för orkestern –
och Björnen hörde Sus –
en susning, ljud av viktig, nära vind
for in i Björnens öra,
drog av bara farten ända ner i hjärtat,
slängde sej på blodets fall och fors runt kroppen,
for i röda strömmen runt och skrek omkring sej:
    Vakna, alla där,
    alla stumma hålör!
    Vakna alla stjärnor och planeter!
    Vakna, nu är öppet,
    morgon, dags att löpa
    ut påspaning längs osedda spår!

Och Björnen lyfter sitt förvånade huvud.
Då ser han varifrån suset kommer!
En väldig fågel med en pojke på ryggen
närmar sej på mäktiga vingslag
och styr rakt mot Björnens ståndpunkt.
I händerna har pojken ett svärd och en fiol.
Med svärdet höjt till slag kommer han närmre,
och just vid högra sidan av Björnens huvud
läter han den skarpa eggen vina genom luften –
huvudet studsar hemlöst i floden.

Ur pälsakroppen skuttar
tredje pojken upp!
Lätt och snabb på foten
rör han sej mot toppen.
Svärdet blir en flöjt då
som ryttaren på fågeln
kastar till den nye.
Fågeln styr mot spelarn,
vänder sej mot toppen,
räcker fram fiolen
och slår sej ner bredvid.

En stor plata är toppen av berget.
Tre ynglingar har möte där nu:
en lockar upp musik ur sina strängar,
en blåser vindar fram ur sina rör,
och tredje mannen lyssnar och dansar!

”Att moraliskt skola
och utveckla sin
personlighet är ändå
den viktigaste
hörnstenen i ett

antroposofiskt
arbete.”

Berit Löfström, ur *Fragment
av en världsbild*, 1992